

Од 1995 до 2004 година биле поднесени кривични пријави против 3.620 лица, од нив 2.360 се отфрлени, или тоа изнесува 60 проценти. За 500 лица постапките се запрени или околу три четвртини, односно 75 отсто од одлуките по пријавите не биле позитивни.

Тоа нè доведува до прашањето за бонитетот на казните дела, до пријавите и до обезбедувањето на доказите поради кои биле одбиени поднесоците.

Сè до 1996 година Кривичниот законик не познаваше правна одредба, со која се предвидува кривична одговорност за раководителите на правните лица (субјекти).

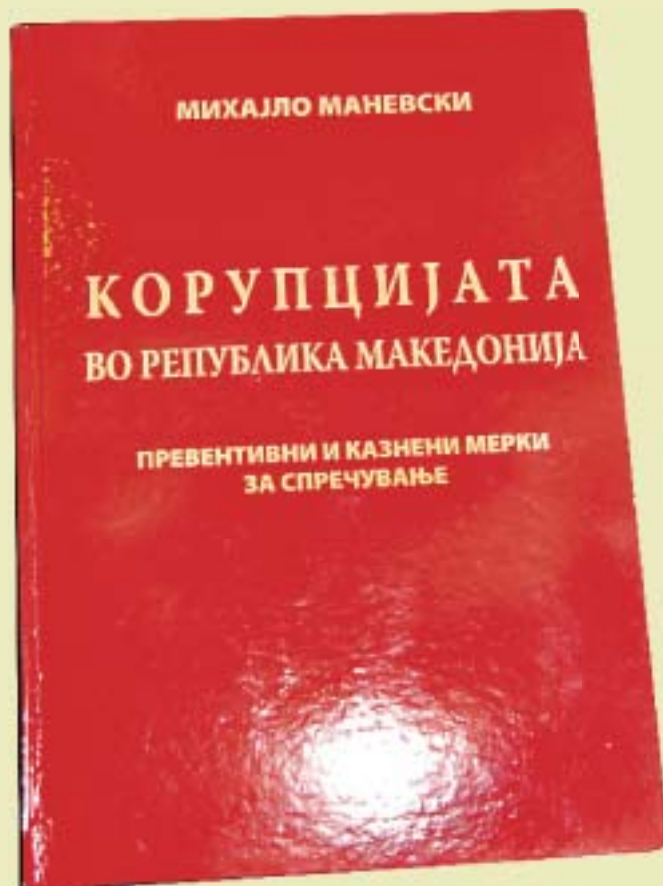
■ Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

Книгата "Корупцијата во Република Македонија, превентивни и казни мерки за спречување" од членот на Државната комисија за спречување на корупцијата, Михалјо Маневски, кој зад себе има 45-годишно работно искуство, од кои 28 години во Јавното обвинителство, потоа во тогашниот Окружен суд на РМ во Скопје, како и министер за правда повеќе од пет години, претставува сериозен обид за прикажување на состојбите во нашата земја. Во разговорот со авторот откривме и други детали, кои малку се познати за пошироката јавност, односно начнавме многу прашања од типот за промашената приватизација во државата, потоа зошто не се казнети лица за злоупотреба на службената должност, како и за отфрлањето на кривичните пријави, кои на носителите на високите државни функции им овозможува да станат бегови. Имено, го разгледуваме прашањето за законските аномалии, кои овозможува стотици социјалистички директори, блиски до големите партии, да ста-

нат новопечени бизнисмени кои се збогатија на незаконски начин. Во тој контекст, членот на Антикорупциската комисија открива зошто "богаташите и политичарите" не можат да одат во "затворски кумез" и да одговараат за сторените кривични дела кои се подведуваат под терминот борба против корупцијата, како и на кој начин настанаа дубиозите во локалните самоуправи, односно зошто некои општини се во була со милиони евра.

АНАЛИЗА

"Книгата претставува акумулирање на моите познавања од аспект на гонење на лицата за кривични дела од организираниот криминал, а се разбира, и поспецифично за корупцијата. За неа многу се зборува во Македонија, но и се создава клима за стекнување доверба за преземените мерки на планот на превенцијата и околу прашањето за законската рамка, која треба да обезбеди поефикасна работа на антикорупциските органи и тела и воопшто на судството", истак-

КВАСЕЦ ЗА ЗБ

нува авторот на делото.

Маневски смета дека со Програмата за превенција и репресија на корупцијата и со работата на Антикорупциската комисија е направен значителен придонес во градењето на поздрави односи во економијата, во вршењето на функциите на власта и во работењето на трговските друштва. Но, и предупредува.

"Корупцијата претставува големо зло за РМ, кое паразитно делува за развојот на економијата, за остварувањето на правата и слободите на граѓаните. Таа е мошне сериозен индикатор или пречка за интеграцијата на нашата држава во европското семејство. Затоа, меѓународните претставници на прво место ја ставаат борбата против корупцијата. Животот со корупцијата е исклучително сложен и непод-

нослив, но особено за граѓаните кои при приватизацијата ги изгубија работните места. Меѓутоа, и по 14 години таа не е завршена. Во тој процес има многубројни примери на корупција и злоупотреба на положбата и на овластувањата. Токму во тој долг процес на приватизација на општествениот капитал не се презедоа соодветни мерки за превенција и за репресија на корупцијата и за поништување на незаконските приватизации", укажува авторот на книгата.

Според него, во процесот на приватизацијата многу стопански субјекти се безвреднија и се доведоа во состојба на лажан стечај, поради кој очигледно низ практиката ретко можеме да сретнеме некој кој е одговорен за предизвикување на лажниот стечај а кривично да бил гонет или казнет. Се разбира

дека тука се бараат и состојбите во врска со злоупотребата на положбата, изградувањето на штетните односи, коишто значат одбегнување на обврските кон државата, како што се, примерите со платите, даноците, акцизите и особено придонесите за социјално и здравствено осигурување на работниците.

"Кога го спомнав прашањето за придонесите, ние во целост не можеме да ја замислиме состојбата во која се наоѓаат одредени граѓани, кои покрај тоа што ги изгубија работните места, сега не можат да ги остварат ниту елементарните права за egzистенција. Ним со години не им се плаќале придонесите. Тие права се од областа на работните односи, а се кршат со години поради што сега се оставени во една позиција на голема социјална несигурност, проследена со не-

На овој начин пропаднале многу големи стопански субјекти, комбинати и фирми, кои со години успешно работеле. Членот на Антикорупциската комисија ги посочува следниве примери: "Се уништија дрвната индустрија 'Треска', керамичката индустрија 'ИГМ Типо', гигантот на обоената металургија 'Алумина' итн."

Маневски потенцира дека и покрај тоа што на крајот од март годинава престана да функционира Агенцијата за приватизација на општествениот капитал, и со тоа се смета дека приватизацијата е завршена, сепак тоа има формално значење, а фактички таа ќе биде завршена оној момент кога приватизацијата на државниот (општествен) капитал ќе се провери со правни средства, за да се направи анализа на процесот и да се воспостави нормален ред во односите

околу ова прашање.

"Имено, мојот коментар е дека со лошата приватизација, лажните стечаи, е направено големо и непримерно социјално раслојување, во чиј амбиент создадовме бизнис лоби групи, кои преку ноќ се здобија со богатства и натрупаа капитал со незначителни вложени средства во лажната приватизација. Тие состојби се евидентни, и ако нешто ги мачи граѓаните, тоа се однесува на прашањата за приватизацијата, неоснованото збогатување со криминални дејствија, проследени со корупциски дела. Тоа се најголемите рак рани во душата на граѓаните на Македонија", оценува авторот.

Тој укажува дека Антикорупциската комисија многу пати во јавноста давала примери, односно предмети, во кои има елементи на корупција, особено оние кои се однесуваат на злоупотребата на службената положба.

"Но, во најново време, одредени бизнис лоби групи во содејство со т.н. урбана мафија за багателни цели ги купуваат фирмите за да ги

пренаменат за градежни земјишта. Истовремено, има примери кога се сечат машини и од старо железо се добиваат многу повеќе пари отколку вложените средства. Во тој контекст, одредени поединци, купија 20 или 30 фирми, ама не беа подготвени таквите загубари да ги стават во функција, туку во трката за профит правеа штетни зделки за државата, а и за народот. Затоа, од една страна имаме големи даночни тајкувања, а од друга страна богатства кои се наоѓаат кај поединците, стекнати со избегнувањето на сите обврски кон државата", констатира Маневски.

ПРИСТАП

"Корупцијата ја има и ќе ја има и натаму, но мора да биде ставена под контрола. За таа цел ќе мора да се искористат сите законски мерки, кои ни се на располагање за да се откријат сторителите, кои ги направиле кривичните дела. Затоа прво треба да се одговори во која мера државата е изложена на дејствијата на корупција. На

ОГАТУВАЊЕ

маштија и беда", оценува Маневски.

Тој објаснува дека лажниот стечај е најдобар пример за штетните последици. "Оваа појава се однесува и на Топилницата за олово и цинк во Велес, каде што се топеше рудата која ја копаа рударите од Злетово и од Саса. Во тој контекст, тој лажен стечај беше поништен од Врховниот суд на РМ, но последиците се катастрофални и нив врз сопствена кожа ги чувствуваат рударите, кои цели три години не работат и не добиваат плата. Поради тоа немаат пари за живеење, гладуваат и мизеруваат. Но, тоа не е единствен пример, ама ги посочив рударите бидејќи се изложени на една мошне тешка морална и социјална криза, поради која не знаат каде ќе завршат", истакнува Маневски.

МИХАЈЛО МАНЕВСКИ, ЧЛЕН НА АНТИКОРУПЦИСКАТА КОМИСИЈА

пример, Владата донесе одлука дека приближно 20 милиони евра од дивидендата на Македонски телекомуникации ќе бидат искористени за покривање на црната дупка, која се појави во работењето на Народна банка на РМ, која беше инволвирана во познатиот случај 'Експорт импорт', банката на Методија Смиленски. Што би значело тоа за државата, за граѓаните ако тие 20 милиони евра беа искористени за обнова на зградите во основните училишта или парите да беа искористени за вложување во економијата. Но, парите ќе се искористат за покривање на дупката која ја создадоа криминалците.

Затоа сега доаѓаме до главното прашање, кога зборуваме за криминалот, најопасен вид корупција претставува корупцијата од високо политичко и државно ниво. Значи, станува збор за носители на високи функции, а не за сторители кои се фаќани за 50 или 100 евра. Тука системот има проблем. На ова поле практиката покажа дека билансот против корупцијата во многу нешта зависи од целосното остварување на функциите на институциите и на органите во државата, гонењето на сторителите од страна на МВР,

Јавното обвинителство, судовите, финансиската полиција, Управата за јавни приходи, вклучувајќи ја улогата и на Антикоруписката комисија. Значи, ова прашање е комплексно, кое бара и соработка на сите нивоа. Но, ако ме прашате за стариот проблем во комуникацијата со Обвинителството нема да добиете нов одговор. Меѓутоа, за да биде надминат проблемот со корупцијата мораме да оствариме сериозна соработка, бидејќи во никој случај не би требало да има таков однос меѓу двете институции. Доколку нема позитивен однос не би можеле да одговориме на борбата против корупцијата и

затоа треба да се почитуваат надлежностите, но и нивната независност во работењето. Во тој контекст соработката меѓу институциите е нужност и законска обврска, од која зависи приклучувањето на Македонија кон ЕУ. Поради тоа, мора да се имаат предвид и меѓународните конвенции за спречување на корупцијата. Тие не наведуваат на соработка со другите држави во соседството и пошироко, бидејќи корупцијата и организираниот криминал одамна ги надминаа државните граници. Корупцијата не се

"Она што сега како резултат го имаме не упатува на оценката дека ние се наоѓаме на почеток во однос на прашањето за борба против корупцијата. Талкаме меѓу вербалното и индивидуалното, меѓу посакуваното и постигнатото. Затоа мораме да направиме многу сериозни чекори, кои ќе бидат проследени со вистински заштитни мерки на полето на превенцијата и на репресијата".

Членот на Антикоруписката комисија ни одговара на круцијалното прашање за гонење на сторителите на кри-

казите поради кои биле одбиени поднесоците. Што значи дека ефикасноста во борбата против корупцијата многу зависи од квалитетни кривични пријави, кои нема да бидат одбиени од формален аспект, недостаток на докази, неосновани пријави итн. Затоа повторно сакам да се навратам на приватизацијата. Сè до 1996 година Кривичниот законик не познаваше правна одредба, со која се предвидува кривична одговорност за раководителите на правните лица (субјекти). Тоа значи дека многу поединци, директори, носители на функции на трговски

друштва можеа да направат казниви дела, а притоа да не сносат никаква одговорност за нанесената штета. Поради ова многу пријави биле отфрлени од формален аспект - само затоа што директорите немале својство на службено лице. Оваа аномалија се надмина дури во 1999 година. Во член 353 од Законот за злоупотреба на службена должност се воведо нов став, каде што се бара одговорност на одговорното лице. Но, Законот не може да важи ретроактивно, така што тие лица останаа неказ-

нети. Што значи дека во одреден период на државата ѝ беа нанесени големи штети. И повторно се враќаме на почеток, лажни стечаи, спроведување фиктивни хипотеки, банкарски, даночни измами итн. Тој начин симболично беше наведен со октоподот во 1997 година, потоа ТАТ, или што се случи со дубиозите во Стопанска банка, пред продавањето. Тие долгови кон доверителите и кон другите субјекти ги плаќаат граѓаните. Затоа сега се преземаат измени во Кривичниот законик, во Законот за парнична постапка, Законот за судовите итн.", истакнува Михајло Маневски, член на Антикоруписката комисија.

извршува само на одредено подрачје, тој феномен многу е флексибилен и се шири на големи географски простори", посочува Маневски.

Тој е свесен дека кај граѓаните тешко се враќа довербата во правото. Тоа не може да се направи со краткотрајни мерки, кои не даваат резултати. Затоа мора да се обезбедат сите потребни мерки и средства за борба против корупцијата, јакнење на институциите на системот, реформи во судството, во Јавното обвинителство, специјалните одделенија, и сè она што значи реорганизација на државниот апарат, државната управа итн.

вичното дело.

"Книгата содржи податоци за една деценија, кои претставуваат елоквентни примери за најзначајните кривични дела во борбата против корупцијата, кои се случуваат во период од 1995 до 2004 година.

Во тој период биле поднесени кривични пријави против 3.620 лица, од нив 2.360 се отфрлени, или тоа изнесува 60 проценти. За 500 лица постапките се запрени или околу три четвртини, односно 75 отсто од одлуките по пријавите не биле позитивни. Тоа не доведува до прашањето за бонитетот на казнивите дела, до пријавите и до обезбедувањето на до-